

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
28 серпня 2021 року,
протокол № 1 .

Перша проректорка, голова методичної
ради університету, кандидатка наук з
державного управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

_____ 2021 року

М.П.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 293 Міжнародне право
галузі знань 29 Міжнародні відносини
денної форми навчання

м. Хмельницький
2021

РОЗРОБНИКИ:

професор кафедри менеджменту, фінансів,
банківської справи та страхування, доктор
економічних наук, доцент
_____ 2021 року

_____ Павло ІЖЕВСЬКИЙ

Доцентка кафедри публічного управління та
адміністрування, кандидатка економічних
наук, доцентка
_____ 2021 року

_____ Олена ХИТРА

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри публічного управління та адміністрування
27 серпня 2021 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри, доктор наук з державного
управління, кандидат економічних наук,
доцент
_____ 2021 року

_____ Едуард ЩЕПАНСЬКИЙ

Декан юридичного факультету,
кандидат юридичних наук
_____ 2021 року

_____ Сергій КРУШИНСЬКИЙ

ЗМІСТ

Стор.

1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	4
1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	–	4
1.2.	Лекції	–	5
1.3.	Семінарські (практичні) заняття	–	6
1.4.	Самостійна робота студентів	–	20
1.5.	Індивідуальні завдання	–	23
1.6.	Підсумковий контроль	–	24
2.	Схема нарахування балів	–	25
3.	Рекомендовані джерела	–	27
3.1.	Основні джерела		27
3.2.	Допоміжні джерела		27
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	28

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак.)	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак.)	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1.	Міжнародні економічні відносини як навчальна дисципліна та економічна категорія	7	2	2	-	-	3	7	1	-	-	-	6
2.	Світове господарство та особливості його розвитку	7	2	1	-	-	3	7	1	-	-	-	6
3.	Еволюція міжнародних економічних відносин і глобалізація світової економіки	8	2	1	-	-	4	8	-	-	-	-	8-
4.	Міжнародна торгівля в системі міжнародних економічних відносин	8	2	2	-	-	4	8	2	2	-	-	4
5.	Міжнародний рух чинників виробництва в системі міжнародних економічних відносин	8	2	2	-	-	4	8	1	-	-	-	7
6.	Міжнародні регулятори руху чинників виробництва	8	2	2	-	-	4	8	1	-	-	-	7
7.	Валютна структура міжнародних економічних відносин	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
8.	Світова фінансова система та принципи її функціонування	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
9.	Міжнародні ринки кредиту та цінних паперів	7	2	2	-	-	4	7	1	-	-	-	6
10.	Міжнародні корпорації у світовому господарстві	7	2	2	-	-	4	7	1	-	-	-	6
11.	Спеціальні економічні території у системі міжнародних економічних відносин	7	2	1	-	-	4	7	1	1	-	-	5
12.	Інтеграційні та глобалізаційні виміри міжнародних економічних відносин	7	2	1	-	-	4	7	1	1	-	-	5
	Всього годин:	90	24	20	-	-	46	90	10	4	-	-	76

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	К-сть годин
1.	<i>Міжнародні економічні відносини як навчальна дисципліна та економічна категорія</i>	2
1.1. 1.2. 1.3. 1.4. 1.5. 1.6.	Система міжнародних економічних відносин: поняття, складові та механізм регулювання. Об'єкти і суб'єкти міжнародних економічних відносин. Правова основа міжнародних економічних відносин. Міжнародне економічне середовище та його чинники. Міжнародний поділ праці та його особливості на сучасному етапі. Види та характерні особливості сучасних міжнародних економічних відносин.	
2.	<i>Світове господарство та особливості його розвитку</i>	2
2.1. 2.2. 2.3. 2.4. 2.5. 2.6.	Особливості становлення і характерні риси світового ринку. Міжнародний рух товарів як ознака світового ринку. Міжнародна виробнича інфраструктура та її підсистеми. Особливості конкурентної боротьби на світовому ринку. Основні тенденції та етапи розвитку світового господарства. Роль та значення окремих країн і регіонів у світовій економіці.	
3.	<i>Еволюція міжнародних економічних відносин</i>	2
3.1. 3.2. 3.3. 3.4. 3.5.	Міжнародні торговельні зв'язки стародавнього світу. Міжнародні економічні відносини епохи феодалізму. Колоніальний період розвитку МЄВ. Новий (неоколоніальний) період розвитку світогосподарських зв'язків. Міжнародні економічні відносини на сучасному етапі розвитку людства.	
4.	<i>Міжнародна торгівля в системі міжнародних економічних відносин</i>	2
4.1. 4.2. 4.3. 4.4. 4.5. 4.6. 4.7.	Зміст, види і показники світової торгівлі. Особливості міжнародної торгівлі послугами. Міжнародні товарні ринки та організація їх діяльності. Ціноутворення у світовій торгівлі. Транспортне забезпечення міжнародної торгівлі. Регулювання міжнародної торгівлі. Теорії міжнародної торгівлі.	
5.	<i>Міжнародний рух чинників виробництва в системі міжнародних економічних відносин</i>	2
5.1. 5.2. 5.3.	Суть міжнародного руху капіталу та його форми. Міжнародна трудова міграція. Міжнародна передача технологій.	
6.	<i>Міжнародні регулятори руху чинників виробництва</i>	2
6.1. 6.2. 6.3. 6.4.	Міжнародні організації та їх роль у регулюванні руху чинників виробництва. Регулювання міжнародного інвестування. Регулювання міжнародної міграції робочої сили. Регулювання міжнародної передачі технологій.	
7.	<i>Валютна структура міжнародних економічних відносин</i>	2
7.1. 7.2. 7.3. 7.4.	Міжнародні валютні відносини. Поняття валюти і валютного ринку. Валютний курс та режими його регулювання. Платіжний баланс країни. Світова валютна система: поняття, основні елементи, етапи становлення.	

7.5.	Валютна політика держави.	
7.6.	Міжнародні валютно-кредитні інститути та їх місце на валютно-фінансовому ринку.	
8.	<i>Світова фінансова система та принципи її функціонування</i>	2
8.1.	Світовий фінансовий ринок: суть, структура та особливості.	
8.2.	Світова фінансова система та її учасники.	
8.3.	Світові фінансові центри та офшорні зони.	
8.4.	Міжнародні розрахунки та їх форми.	
8.5.	Міжнародні фінансові організації.	
9.	<i>Міжнародні ринки кредиту та цінних паперів</i>	2
9.1.	Міжнародний кредит як економічна категорія.	
9.2.	Форми міжнародного кредитування.	
9.3.	Валютно-фінансові і платіжні умови міжнародного кредиту.	
9.4.	Сутність міжнародного кредитного ринку.	
9.5.	Ринок єврокредитів.	
9.6.	Фондовий ринок та ринок цінних паперів.	
10.	<i>Міжнародні корпорації у світовому господарстві</i>	2
10.1.	Суб'єкти міжнародного бізнесу. Еволюція міжнародних корпорацій.	
10.2.	Моделі управління міжнародними корпораціями. Теорії ТНК.	
10.3.	Ідеально-типові організаційні моделі транснаціональних компаній. Ознаки інтегрованих мереж ТНК.	
10.3.	Стратегії організаційного розвитку міжнародних корпорацій. Угоди злиття /поглинання.	
10.4.	Стратегічне планування у міжнародних корпораціях.	
10.5.	Особливості створення та функціонування міжнародних стратегічних альянсів.	
10.6.	Особливості створення та функціонування міжнародних стратегічних альянсів.	
10.7.	Наддержавне регулювання ТНК. Взаємодія ТНК і національних економік.	
10.8.	Соціально-економічні наслідки діяльності ТНК.	
11.	<i>Спеціальні економічні території у системі міжнародних економічних відносин</i>	2
11.1.	Суть і цілі формування спеціальних економічних територій (СЕТ).	
11.2.	Типи СЕТ.	
11.3.	Валютно-фінансовий механізм СЕТ.	
11.4.	Світова практика розв'язання соціально-економічних проблем за допомогою СЕТ та її застосування в Україні.	
12.	<i>Інтеграційні та глобалізаційні виміри міжнародних економічних відносин</i>	2
12.1.	Інтеграційні процеси у світовому господарстві.	
12.2.	Розвиток регіональної економічної інтеграції.	
12.3.	Єврорегіони у системі міжнародного співробітництва.	
12.4.	Міжнародні економічні відносини в умовах глобалізації світової економіки.	
Усього:		12

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема 1. Міжнародні економічні відносини як навчальна дисципліна та економічна категорія

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття й складові системи міжнародних економічних відносин.
2. Механізм регулювання міжнародних економічних відносин.

3. Об'єкти і суб'єкти міжнародних економічних відносин.
4. Правова основа міжнародних економічних відносин.
5. Міжнародне економічне середовище та його чинники.
6. Суть та фактори розвитку міжнародного поділу праці.
7. Основні тенденції міжнародного поділу праці.
8. Види та характерні особливості сучасних міжнародних економічних відносин.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: міжнародна економіка, міжнародна кооперація праці, міжнародна макроекономіка, міжнародна мікроекономіка, міжнародний поділ праці, міжнародні економічні відносини.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- передумови розвитку міжнародних економічних відносин;
- економічні закони і принципи розвитку міжнародних економічних відносин;
- форми прояву міжнародних економічних відносин;
- оцінка стану середовища розвитку міжнародних економічних відносин: роль міжнародних рейтингів;
- характеристика політико-правового середовища розвитку МЄВ;
- соціально-культурне середовище і його значення в розвитку МЄВ;
- міжнародна спеціалізація як один з напрямів міжнародного поділу праці;
- міжнародне кооперування як один з напрямів міжнародного поділу праці;
- зміст поняття «відкрита економіка»: переваги й недоліки;
- основні показники, що характеризують роль зовнішньоекономічного фактора в розвитку національної економіки;
- проблеми участі України в міжнародному поділі праці.

Семінарське заняття 2

Тема 2. Світове господарство та особливості його розвитку

Тема 3. Еволюція міжнародних економічних відносин

Питання для усного опитування та дискусії

1. Логіка становлення світового ринку.
2. Характерні риси світового ринку.
3. Міжнародний рух товарів як ознака світового ринку.
4. Особливості конкурентної боротьби на світовому ринку.
5. Поняття і структура світового господарства.
6. Основні тенденції та етапи розвитку світового господарства.
7. Поняття і класифікація міжнародної інфраструктури.
8. Складові міжнародної виробничої інфраструктури.
9. Етапи еволюції міжнародних економічних відносин.
10. Роль та значення окремих країн і регіонів у світовій економіці.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: міжнародна інфраструктура, світове господарство, світовий ринок.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- класифікація країн за станом соціально-економічного розвитку (прийнята ООН);

- класифікація країн за рівнем доходу (прийнята Світовим банком);
- США у світовій економіці;
- Західна Європа у світовій економіці;
- Японія у світовій економіці;
- «нові індустріальні країни» у світовій економіці;
- країни з перехідною економікою у світовій економіці;
- роль міжнародної інфраструктури у розвитку світового ринку;
- рівень конкуренції і засоби конкурентної боротьби на світовому ринку.

Семінарське заняття 3

Тема 4. Міжнародна торгівля в системі міжнародних економічних відносин

Питання для усного опитування та дискусії

1. Світова торгівля та її основні показники.
2. Деякі особливості зовнішньоторгової політики в сучасних умовах.
3. Особливості функціонування міжнародних товарних бірж.
4. Процедури організації та проведення міжнародних товарних аукціонів.
5. Процедури організації та проведення міжнародних ярмарків, торгів і виставок.
6. Національний механізм регулювання зовнішньоторгових відносин.
7. Класифікація інструментів регулювання міжнародної торгівлі товарами.
8. Багатостороннє регулювання зовнішньої торгівлі.
9. Ринок послуг і його місце в міжнародних економічних відносинах.
10. Особливості ціноутворення на світовому ринку.
11. Практика і методи визначення зовнішньоторгових цін.
12. Вплив транспортних витрат на міжнародну торгівлю.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: експорт, імпорт, митна політика, мито, тариф, єдиний митний тариф, митні органи, митні режими, митне оформлення, митний контроль, митне регулювання, принципи митного регулювання, митна вартість, прості митні тарифи, складні митні тарифи, митні правила, митні процедури, спрощений порядок митного оформлення.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- основні теорії міжнародної торгівлі;
- сутність та особливості митно-тарифного регулювання зовнішньої торгівлі;
- митна політика як складова зовнішньоекономічної політики держави;
- основні етапи становлення митної політики України за часів незалежності;
- торгові звичаї та їх роль у міжнародних економічних відносинах;
- зміст Віденської конвенції ООН «Про договори міжнародної купівлі-продажу товарів»;
- вимоги щодо надання зовнішньоторговельній ціні статусу міжнародної;
- чинники ціноутворення на світовому ринку;
- причини розбіжностей між внутрішніми і світовими цінами;
- поняття міжнародних транспортних коридорів;
- участь України у міжнародних транспортних коридорах.

Семінарське заняття 4

Тема 5. Міжнародний рух чинників виробництва в системі міжнародних економічних відносин

Питання для усного опитування та дискусії

1. Суть міжнародного руху капіталу та його форми.

2. Причини та динаміка міжнародного руху капіталу.
3. Особливості сучасного міжнародного руху капіталу.
4. Прямі іноземні інвестиції та їх роль у структурі іноземного інвестування.
5. Суть та основні риси міжнародної трудової міграції.
6. Вплив міграційних процесів на соціально-економічний розвиток країн-експортерів людських ресурсів.
7. Політика країн-імпортерів людських ресурсів.
8. Суть та особливості міжнародних науково-технічних відносин.
9. Форми міжнародної передачі технологій.
10. Міжнародне технічне сприяння.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: еміграція, імміграція, міграційне сальдо, міжнародний інвестиційний ринок, міжнародний ринок праці, міжнародна передача технологій, портфельні інвестиції, прямі іноземні інвестиції.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- сутність і функції міжнародних інвестицій;
- міжнародний інвестиційний ринок та інвестиційні ресурси;
- інвестиційний клімат України;
- світовий ринок праці: специфіка, функції, сегментація;
- міжнародна міграція робочої сили: сутність, причини та види;
- сучасні центри тяжіння міграції робочої сили;
- міграційна політика України;
- доцільність і форми міжнародної передачі технологій;
- вартісна оцінка технологій на світових ринках.

Семінарське заняття 5

Тема 6. Міжнародні регулятори руху чинників виробництва

Питання для усного опитування та дискусії

1. Регулювання міжнародного інвестування.
2. Міжнародне регулювання міграційних процесів.
3. Конвенції і рекомендації МОП, що врегульовують питання трудової міграції.
4. Міжнародне регулювання передачі технологій.
5. Європейська патентна організація: порядок роботи та регулювання міжнародного технологічного обміну.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: еміграція, імміграція, міграційне сальдо, міжнародний інвестиційний ринок, міжнародний ринок праці, міжнародна передача технологій, портфельні інвестиції, прямі іноземні інвестиції.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- Багатостороння агенція з гарантії інвестицій (БАГІ) в регулюванні міжнародного інвестування;
- організаційно-правові основи міжнародного регулювання міграційних процесів;
- програми стимулювання еластичності ринку праці і забезпечення зайнятості населення;

- Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС);
- регулювання умов використання товарних знаків.

Семінарське заняття 6

Тема 7. Валютна структура міжнародних економічних відносин

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття і класифікація валют.
2. Міжнародний валютний ринок.
3. Валютний курс та режими його регулювання.
4. Методи прогнозування валютного курсу.
5. Поняття світової валютної системи та її основні елементи.
6. Етапи становлення світової валютної системи.
7. Європейська валютна система.
8. Валютна політика і її завдання.
9. Платіжний баланс як індикатор взаємин національної економіки з зовнішнім світом.
10. Міжнародні валютно-кредитні інститути та їх місце на валютно-фінансовому ринку.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: Бреттон-Вудська валютна система, валюта, валютна політика, валютне котирування, валютний коридор, валютний (обмінний) курс, гіперреакція валютного курсу, грошова теорія валютного курсу, девальвація валюти, еластичність попиту на валюту, ефект Фішера, євровалюта, Європейська валютна система, Європейський валютно-економічний союз, євроринок валют, єдність валютного курсу, золотий стандарт, золотодевізний стандарт, міжнародна ліквідність, міжнародний валютний ринок, множинність валютних курсів, оптимальний валютний простір, паралельний обіг валюти, паритет купівельної спроможності, паритет процентних ставок, платіжний баланс, ревальвація валюти, рівноважний валютний курс, світова валютна система, умова Маршалла–Лернера, Ямайська валютна система.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- Бреттон-Вудська валютна система;
- Ямайська валютна система;
- принципи Європейської валютної системи;
- проблема диверсифікації міжнародних валютних резервів;
- місце України в світовій валютній системі;
- нестабільність міжнародних розрахунків і основні проблеми платіжних балансів країн світу;
- організаційні засади міжнародних розрахунків;
- міжнародні валютно-кредитні організації.

Семінарське заняття 7

Тема 8. Світова фінансова система та принципи її функціонування

Питання для усного опитування та дискусії

1. Міжнародні фінансові потоки.
2. Світовий фінансовий ринок і тенденції його функціонування.
3. Розвиток світової фінансової системи у сучасних умовах.
4. Світові фінансові центри.
5. Офшорні зони в системі світових фінансових центрів.
6. Механізм міжнародних розрахунків.
7. Міжнародні фінансові організації.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: міжнародні розрахунки, міжнародні фінансові потоки, офшорна зона, світова фінансова система, світовий фінансовий ринок, світовий фінансовий центр.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- світовий фінансовий ринок: сутність, структура та особливості;
- світова фінансова система та її учасники;
- передумови створення міжнародних фінансових центрів
- Нью-Йоркський фінансовий центр та його зв'язок з міжнародними фінансовими ринками;
- особливості та характеристики діяльності Лондонського фінансового центру в Європі;
- особливості функціонування Токійського фінансового центру;
- типи офшорних фінансових центрів.

Семінарське заняття 8

Тема 9. Міжнародні ринки кредиту та цінних паперів

Питання для усного опитування та дискусії

1. Міжнародний кредит та його роль у міжнародних економічних відносинах.
2. Міжнародний кредитний ринок.
3. Форми та інструменти міжнародного кредитування.
4. Міжнародні кредити і міжурядові позики.
5. Проблема зовнішньої заборгованості та її чинники.
6. Інструменти управління зовнішнім боргом країн.
7. Фондовий ринок та ринок цінних паперів.
8. Міжнародний ринок титулів власності.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: євроакції, єврооблігації, міжнародний кредит, міжнародний кредитний ринок, міжнародний ринок облігацій, міжнародний ринок титулів власності, міжнародний ринок фінансових деривативів, міжнародний фондовий ринок, міжнародні ринки акцій та депозитарних розписок.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- основні види кредитних угод;
- валютно-фінансові і платіжні умови міжнародного кредиту;
- регіональні зміни у сфері зовнішніх запозичень;
- проблема заборгованості і значення іноземних кредитів для економічного розвитку України;
- інституційні та макроекономічні фактори розвитку міжнародного ринку цінних паперів;
- порівняльний аналіз систем регулювання міжнародного ринку цінних паперів у розвинених країнах та у країнах, що розвиваються.

Семінарське заняття 9

Тема 10. Міжнародні корпорації у світовому господарстві

Питання для усного опитування та дискусії

1. Суб'єкти міжнародного бізнесу.

2. Критерії “міжнародності” підприємства.
3. Порівняння багатонаціональних і транснаціональних компаній.
4. Поняття і логіка утворення глобальної корпорації.
5. Моделі управління міжнародними корпораціями.
6. Теорії ТНК.
7. Стратегії поведінки головної фірми та структурних підрозділів ТНК у системі міжнародних економічних відносин.
8. Порівняння стратегій диверсифікації та концентрації діяльності.
9. Порівняння багатонаціональної і глобальної стратегій поведінки у системі міжнародних економічних відносин.
10. Гібридна стратегія міжнародного стратегічного альянсу.
11. Конкурентні стратегії у сфері міжнародного злиття /поглинання компаній.
12. Соціально-економічні наслідки діяльності ТНК.
13. Наддержавне регулювання ТНК.
14. Основні напрямки зобов’язань ТНК перед приймаючими країнами.
15. Інструменти взаємодії і кооперації в галузі прямих закордонних інвестицій та діяльності ТНК.
16. Вплив діяльності ТНК на країни базування та приймаючі країни.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: багатонаціональна компанія, багатонаціональна конкуренція, багатонаціональна консолідація, багатонаціональна розробка товару, багатонаціональна стратегія, всесвітня система пілг, глобальна корпорація, глобальна конкуренція, глобальна стратегія, головна (материнська) компанія, децентралізована федерація, “домашня” орієнтація у розподілі повноважень в керівництві зарубіжними операціями, “домашня” розробка товару, еkleктична парадигма Дж. Даннінга (“OLI-підхід”), експортно-імпортна орієнтація у розподілі повноважень в керівництві зарубіжними операціями, закордонний зміст економічної діяльності корпорації, зарубіжне відділення, звільнення від податків за територіальною ознакою, іноземна асоційована компанія, іноземна дочірня компанія, інтегрована мережа, кодекс поведінки ТНК, компенсаційний внутрішньофірмовий кредит, координована федерація, маквілатора, метропольна природа ТНК, міжнародна корпорація, міжнародна орієнтація у розподілі повноважень в керівництві зарубіжними операціями, міжнародна стратегія, міжнародне місто, міжнародне приватне право, міжнародне публічне право, міжнародне стратегічне ціноутворення, міжнародний бізнес-етикет, міжнародний стратегічний альянс, модель Герпотта, модель Лесара–Лоранжа, модель Пірсона /Брокхофа /Бемера, модель “чотирьох фільтрів” Р. Волвурда, мультинаціональна орієнтація у розподілі повноважень в керівництві зарубіжними операціями, “національна” розробка товару, обернені організаційні взаємозалежності у ТНК, парадокс Фельдштейна–Хоріюкі, пов’язані організаційні взаємозалежності у ТНК, поглинання, послідовні організаційні взаємозалежності у ТНК, транснаціональна корпорація, транснаціональна стратегія, трансферні ризики, трансферні ціни, централізована стратегія вузлового пункту, централізований депозитарій.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- періодизація розвитку міжнародного бізнесу та еволюція міжнародних корпорацій;
- Фактори, що впливають на ступінь централізації управлінських рішень у міжнародних корпораціях;
- порівняльна характеристика структур прийняття управлінських рішень у міжнародних корпораціях: “фінансова група”, “конгломерат”, “концерн”;
- особливості етно-, полі- та геоцентричної політики заміщення посад у міжнародній корпорації;

- стандарти фінансової звітності для міжнародних корпорацій;
- специфіка міжнародного виробничого менеджменту; критерії оптимального розміщення виробничих операцій;
- багатонаціональна і глобальна стратегії міжнародного маркетингу;
- політика щодо розробки і розвитку продуктів в межах багатонаціональної корпорації;
- політика щодо ціноутворення в межах багатонаціональної корпорації;
- специфіка фінансування діяльності міжнародної корпорації;
- управління портфельними інвестиціями міжнародних корпорацій;
- специфіка оподаткування ТНК.

Семінарське заняття 10

Тема 11. Спеціальні економічні території у системі міжнародних економічних відносин

Тема 12. Інтеграційні та глобалізаційні виміри міжнародних економічних відносин

Питання для усного опитування та дискусії

1. Суть і цілі формування спеціальних економічних територій (СЕТ).
2. Принципи функціонування спеціальних (вільних) економічних зон.
3. Класифікація СЕТ.
4. Валютно-фінансовий механізм СЕТ.
5. Світова практика функціонування СЕТ та її застосування в Україні.
6. Проблема досягнення балансу передумов створення і наслідків функціонування спеціальних (вільних) економічних зон.
7. Специфіка режиму прикордонної торгівлі і транскордонного співробітництва.
8. Сутність та етапи інтернаціоналізації господарського життя.
9. Форми, рівні, типи та етапи розвитку міжнародної економічної інтеграції.
10. Розвиток регіональної економічної інтеграції.
11. Єврорегіони у системі міжнародного співробітництва.
12. Міжнародні економічні відносини в умовах глобалізації світової економіки.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: глобалізація, глобальний розвиток, глобальна система, глобальне суспільство, єврорегіон, інтеграція, інтернаціоналізація, прикордонна торгівля, регіоналізація, спеціальна економічна територія, транскордонне співробітництво.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- цілі створення і принципи функціонування спеціальних (вільних) економічних зон;
- пільги, що поширюються на суб'єктів спеціальної (вільної) економічної зони;
- класифікація спеціальних (вільних) економічних зон за місцем розташування;
- класифікація спеціальних (вільних) економічних зон за характером об'єктів зонування;
- класифікація спеціальних (вільних) економічних зон залежно від характеру взаємовідносин з національною економікою приймаючої країни;
- класифікація спеціальних (вільних) економічних зон за функціональною орієнтацією.

Практичні завдання

Завдання 1. На митну територію України імпортують підакцизний товар з Польщі, митна вартість якого 8000 дол. Мито сплачене при ввезенні товару склало 2 %, митні збори – 0,2 %, акцизний збір – 30 %, ПДВ – 20 %, курс валюти – 25,0 грн за 1 дол. Обчисліть митні платежі.

Завдання 2. До України з США надійшов товар – “тканина”. Згідно з договором купівлі-продажу товар поставляється за умовами EXW Бостон (перевезення оплачує покупець), вартість його – 5 дол. за 1 кв. м, загальна кількість – 5000 кв. м. Вартість навантаження на судно у Бостоні – 200 дол., транспортування вантажу до Одеси (як кордону України) на теплоході – 3000 дол. Обчисліть митну вартість товару.

Завдання 3. Країна-імпортер оподатковує ровери, вартість яких становить 200 дол. США, адвалорним митом у 10 % (номінальний тариф) і окремо оподатковує 5 %-ним адвалорним митом сталь, гуму тощо, з яких складається ровер. Обчисліть ставку ефективного мита, якщо вартість складових ровера становить 140 дол. США.

Завдання 4. Обчисліть демпінгову маржу, шкоду від демпінгу і ставку мита, що перешкоджатиме появі шкоди від демпінгу для вітчизняної економіки, за вихідними даними, що наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Вихідні дані для обчислення демпінгової маржі

Назва показника	Ум. познач.	Значення
Товар, який є об'єктом демпінгового імпорту		Тканина
Середня ціна продажу в країні експорту	C'	30 грн за 1 м ²
Середні витрати на доставку товару на території країни експорту	$B'_{дост}$	1 грн за 1 м ²
Середня ціна, що декларується при імпорті товару в Україну	C	30 грн за 1 м ²
Середні витрати на доставку товару в Україну	$B_{дост}$	3 грн за 1 м ²
Мінімальна ціна продажу товару на ринку України без заподіяння шкоди	$C_{мін}$	40 грн за 1 м ²
Ставка ввізного мита	C_m	30 %

Завдання 5. Підприємство експортує товар, витрати на виробництво якого склали 20 млн. грн. За товар отримана валютна виручка – 17,4 млн. дол. На всю валютну виручку підприємство закупило товар, ціна якого на внутрішньому ринку – 23,66 млн. грн. Розрахувати валютну ефективність експорту та імпорту, а також ефект експортно-імпортних операцій.

Завдання 6. Підприємству необхідно прийняти рішення про придбання обладнання для виробничих потреб (розглядаються два варіанти придбання обладнання: всередині країни і за кордоном). Вихідні дані наведені у таблиці 2.

Таблиця 2

Показники	Імпортне обладнання	Вітчизняне обладнання
1. Ціна обладнання (за контрактом)	20000 дол. США	100000 грн.
2. Витрати, пов'язані з придбанням, доставкою, наладкою обладнання	10000 дол. США	10000 грн.
3. Термін служби обладнання	5 років	5 років
4. Річні витрати, пов'язані з експлуатацією обладнання	100000 грн.	120000 грн.

Обчисліть ефект від імпорту та ефективність імпорту, а також визначте більш вигідний варіант.

Завдання 7. Визначити додатковий прибуток експортера, отриманий завдяки залученню посередника.

Вихідні дані: відпускна ціна експортера – 400 грн /шт.; обсяг партії товару – 2000 шт.; витрати на приведення якісних характеристик продукції до експортних вимог (у процентах до відпускної ціни) – 4,25 %; оплата транспортування – 8500 грн; закладена до мінімальної ціни оплата послуг посередника (у процентах до відпускної ціни) – 10 %; відшкодування витрат посередника – 4000 грн; середня ціна одиниці продукції на світовому ринку (контрактна ціна) – 16 євро /шт.; курс валюти – 32 грн /євро; комісійна винагорода посередника (у процентах до контрактної ціни) – 13 %.

Різниця у випадку перевищення контрактної ціни над мінімальною розподіляється між принципалом та посередником порівну.

Завдання 8.

Між консигнантом і консигнатором укладено договір частково поворотної консигнації на таких умовах: загальний обсяг продукції, поставленої на консигнаційний склад, – 900 тис. шт.; експортна ціна одиниці продукції – 10 євро; 75 % продукції підлягає обов'язковій реалізації.

Обсяг фактично реалізованої продукції склав 650 тис. шт.

Варіанти подальших дій контрагентів:

а) повернення частини нереалізованої продукції консигнанту для збуту на внутрішньому ринку. Ціна одиниці продукції на внутрішньому ринку становитиме 325 грн (курс валюти – 33 грн /євро). Комерційні витрати розподіляються між консигнантом та консигнатором порівну і становлять 2 євро /шт. Комерційні витрати, пов'язані з продажем продукції на внутрішньому ринку, становлять 350 тис. грн;

б) продаж продукції на зовнішньому ринку за ціною, що на 3 % нижча експортної ціни. Винагорода консигнатора за проведення цієї операції становитиме 5,5 % від ціни продажу.

Обчислити обсяг продукції, яку консигнатор повинен викупити у консигнанта. Визначити, який з варіантів дій є більш вигідним для консигнанта.

Завдання 9. Визначити ефект від бартеру за вихідними даними, що наведені в таблиці 3.

Таблиця 3

Експортна частина контракту:	Імпортна частина контракту:
1 Контрактна вартість товару – 9000 дол. США.	1 Контрактна вартість товару – 9000 дол. США.
2 Курс валюти на дату відвантаження – 1,2 дол. США / євро.	2 Курс валюти на дату отримання – 1,2 дол. США / євро.
3 Витрати на доставку товару до митного кордону – 575 євро.	3 Витрати на доставку товару до митного кордону – 600 дол. США.
4 Ставка експортного мита – 3,75 %.	4 Ставка імпортного мита – 4,25 %.
5 Ставка ПДВ – 0 %.	5 Ставка акцизного збору – 3 %
	6 Ставка ПДВ – 20 %.

Завдання 10. Вартість обладнання, наданого згідно з компенсаційною угодою, – 500000 євро. Витрати, пов'язані з доставкою обладнання (включаючи сплату митних платежів), – 155000 євро. Вартість інжинірингових послуг, пов'язаних з монтажем обладнання і консультацією працівників, – 45000 євро. Курс валюти – 34 грн /євро. Термін дії компенсаційної угоди – 10 років. Компенсація здійснюється рівними частками. Розмір комісійних – 10 % річних.

Щорічний випуск продукції на обладнанні становить 200000 шт. Згідно зі складеним прогнозом, виготовлена продукція буде реалізовуватись: на внутрішньому ринку – 50 % від

загального обсягу виробництва, за ціною 80 грн за 1 шт.; на зовнішньому ринку – 50 %, за ціною 2,5 євро за 1 шт.

За попередніми розрахунками визначено, що максимально допустимий процент поставки продукції в рахунок компенсації за надане обладнання для збереження прийняттого рівня рентабельності становить 18 %.

Визначити, чи є компенсаційна угода вигідною для отримувача обладнання.

Завдання 11. Проаналізуйте експортну діяльність підприємства у розрізі виконання контрактних зобов'язань та динаміки експорту за два останні роки. Вихідні дані подані у таблиці 4.

Таблиця 4

Назва продукції	2019 рік		2020 рік	
	Кількість, шт.	Ціна, євро	Кількість, шт.	Ціна, євро
Згідно з контрактами				
Товар А	67000	12	66000	14
Товар Б	46000	14	48500	15
Фактично				
Товар А	68100	12	67500	15
Товар Б	45380	15	45000	14

Завдання 12. Яким може бути максимальний паушальний платіж в іноземній валюті за надану ліцензію на використання закордонної технології, якщо покупець згоден залишити собі не менше 2/3 чистого прибутку, який він одержить у результаті реалізації ліцензійної продукції? Обсяг реалізації планується у розмірі 10 млн. грн на рік. Собівартість річного випуску продукції 8 млн. грн. Ставка податку на прибуток 30 %. Строк ліцензійної угоди 10 років. Норма дисконту 0,15. Коефіцієнт валютної ефективності експорту для даного ліцензіата 0,19 дол. США /грн. Коефіцієнт, який враховує строк угоди (10 років) та коефіцієнт дисконтування (0,15), дорівнює 5,019.

Завдання 13. Вітчизняне підприємство придбало на зовнішньому ринку ліцензію, на основі якої організувало випуск деякої продукції. Ціна одиниці цієї продукції на внутрішньому ринку – 80 грн при собівартості 68 грн; річний обсяг продукції – 100000 шт. Контрактна ціна одиниці цієї ж продукції, що випускається для експорту, становить 4 дол. США при собівартості 66 грн; річний обсяг експортної продукції – 50000 шт. Сума сплачених податків – 850000 грн. Капіталовкладення для організації ліцензійного виробництва склали 800000 грн, витрати на адаптацію зарубіжної технології до місцевих умов – 200000 грн, витрати на оплату ліцензії – 350000 дол. США. Розрахувати ефективність імпорту ліцензії, якщо валютні коефіцієнти становлять: $k_{Vi} = 25,7$ грн /дол. США; $k_{Ve} = 0,04$ дол. США /грн.

Завдання 14. При укладанні ліцензійної угоди розглядаються три варіанти платежів:

1) паушальний платіж у розмірі 130000 євро за надану ліцензію і 200000 євро за поставку супутнього обладнання;

2) роялті у вигляді щорічних відрахувань 5 % від ціни продукції, виготовленої ліцензіатом на основі придбаної ліцензії. Термін дії угоди – 3 роки. Ціна одиниці продукції на ринку ліцензіата – 5 дол. США (курс валюти – 1,2 дол. США /євро); річний обсяг реалізації – 180000 шт. Ціна одиниці продукції по експортних поставках ліцензіата – 4,25 євро; річний обсяг реалізації – 100000 шт. Супутнє обладнання на суму 200000 євро поставляється на умовах кредиту, що погашатиметься в таких пропорціях: 1-ий рік – 25 %, 2-ий рік – 25 %, 3-ій рік – 50 %; плата за кредит – 5 % річних. Ставка дисконтування – 10 %;

3) участь у прибутку ліцензіата у вигляді щорічних 15 %-них відрахувань. Показники обсягів продажу і цін аналогічні тим, що наведені у варіанті № 2. Сума річних витрат ліцензіата

– 950000 дол. США; ставка податку на прибуток – 15 %. Супутнє обладнання поставляється на умовах, аналогічних тим, що наведені у варіанті № 2. Ставка дисконтування – 10 %.

Розрахувати суму ефекту від експорту ліцензії та супутнього обладнання за кожним варіантом, якщо витрати ліцензіара становлять: 100000 євро на проведення НДДКР і 120000 євро на виготовлення і доставку супутнього обладнання. Яка форма ліцензійного платежу є більш привабливою для ліцензіара?

Завдання 15. Між компанією “МакДональдс” (далі – франчайзер) та українським господарюючим суб’єктом (далі – франчайзі) укладено франчайзинговий договір, згідно з яким франчайзі надано право здійснювати продаж гамбургерів, виготовлених за технологією франчайзера. Річний обсяг реалізації гамбургерів – 90000 штук. Ціна 1 шт. – 2,50 грн при собівартості 1,95 грн. Співвідношення між базовим і додатковим прибутком оцінюється як 2:1. Частка франчайзера у прибутку становить 75 %. Визначити: 1) величину загального, базового і додаткового прибутку; 2) рівень загальної, базової і додаткової рентабельності; 3) ставку роялті; 4) прибуток франчайзера.

Завдання 16. Розрахувати суму інтегрального ефекту франчайзера, якщо франчайзингова угода укладена на таких умовах: єдинокасний внесок франчайзі за право користування торговою маркою – 50000 євро; єдинокасний внесок франчайзера у розбудову спільного з франчайзі бізнесу – 25000 євро; термін дії договору – 5 років; додаткові капіталовкладення франчайзера: 1-ий рік – 5000 євро; 2-ий рік – 5000 євро; 3-ій рік – 10000 євро; 4-ий рік – 10000 євро; 5-ий рік – 8000 євро; франчайзі зобов’язується виплачувати на користь франчайзера щорічно 20 % чистої суми продажу; обсяги продажів франчайзі: 1-ий рік – 90000 євро; 2-ий рік – 120000 євро; 3-ій рік – 150000 євро; 4-ий рік – 150000 євро; 5-ий рік – 150000 євро. Ставка ПДВ – 20 %, ставка дисконтування – 10 %.

Завдання 17. Визначити ставку фінансування міжнародного лізингу за такими даними:

- річна сума лізингових платежів – 80000 грн;
- річний розмір амортизаційних відрахувань – 35000 грн;
- початкова вартість майна – 350000 грн;
- залишкова вартість майна на момент закінчення терміну лізингу – 175000 грн.

Чи можна вважати лізинг економічно доцільним, якщо ставка кредитування дорівнює 19 %?

Завдання 18. Визначити середню норму прибутку від міжнародного лізингу за такими даними:

- щорічний обсяг виробництва продукції на обладнанні, що є предметом лізингу, – 500000 шт.;
- оптова ціна одиниці продукції – 200 грн;
- собівартість одиниці продукції – 165 грн;
- сума річного лізингового платежу – 260000 євро;
- курс валюти – 30,50 грн /євро;
- початкова вартість обладнання – 120000 євро;
- залишкова вартість обладнання на момент закінчення терміну лізингу – 500000 євро.

Завдання 19. Фактичний балансовий прибуток спільного підприємства (СП) у t-ому році склав 300 тис. євро. Ставка податку на прибуток – 30 %. Відрахування у фонди розвитку СП – 45 %.

Визначити вид балансу (дисбалансу) інтересів учасників СП, якщо:

- прибуток розподіляється між засновниками згідно з пропорціями їх внесків до статутного фонду СП – 75:25 на користь вітчизняного учасника;

- очікуваний чистий прибуток вітчизняного учасника – 80 тис. євро, іноземного учасника – 20 тис. євро;
- прибуток вітчизняного учасника у (t-1)- ому році становив 75 тис. євро, іноземного учасника – 15 тис. євро;
- ставка податку на репатріацію прибутку іноземного учасника – 15 %.

Завдання 20. Визначити розмір доходів держави від діяльності спільного підприємства (СП) у поточному році.

Вихідні дані:

- виручка від реалізації продукції – 800 тис. євро;
- загальні витрати на виробництво продукції – 450 тис. євро;
- прибуток іноземного учасника, що переказується за кордон, – 250 тис. євро;
- фонд заробітної плати вітчизняних працівників СП – 85 тис. євро;
- фонд заробітної плати іноземних працівників СП – 30 тис. євро.

Ставка ПДВ – 20 %; ставка податку на прибуток – 30 %; ставка податку на репатріацію прибутку іноземного учасника – 15 %; середня ставка прибуткового податку на заробітну плату вітчизняних працівників – 12 %, іноземних працівників – 20 %.

Кейси

Кейс № 1. Завоювання нових ринків – критично важливе завдання для “Plaxtor”. Її президент заявив: “Якщо ми затримаємося з виходом на міжнародні ринки ще на п’ять років, компанія приречена”. Менеджер компанії Д. Фельдс дуже занепокоєний, оскільки напередодні він дізнався, що інтенсивні торги з першої угоди та умови, на яких наполягає покупець, потребують внесення серйозних змін до технологічного процесу. Менеджер з виробництва повідомив, що продукт ще “сирий”, але він кращий, ніж ті, що пропонуються більшістю конкурентів, і хоча відхилення від необхідного рівня якості досить великі, це не зумовить жодних проблем.

В ході переговорів Д. Фельдс робив основну ставку на виняткову якість товарів. Він впевнений, що компанії вдасться налагодити виробництво до встановленого терміну, але якою буде якість ... Є небезпека, що коли покупці дізнаються про потенційні проблеми або він попросить відкласти терміни контракту, то це поставить під загрозу зриву не тільки теперішню, але й решту угод. І водночас він чудово розуміє, що коли виникнуть проблеми з якістю, шлях на азійський ринок для “Plaxtor” буде закритий. І ось тепер Д. Фельдс ніяк не може вирішити, чи обґрунтований ризик, на який йде компанія, коли вона виходить на міжнародний ринок з ще “не доведеним до пуття” продуктом.

Оберіть та обґрунтуйте стратегію дій:

1. Спробувати домовитись з покупцями про відкладення термінів виконання контракту і довести якість продукту до норми.
2. Ризикнути.
3. Проінформувати покупця про проблеми.

Кейс № 2. Еххон Corporation – одне з найстаріших підприємств у США. Воно започатковане у 1863 р., коли Джон Д.Рокфеллер відкрив нафтопереробний завод, який став згодом Standard Oil Company. Міністерство юстиції США у 1911 р. розділило цю компанію згідно з антимонопольним законодавством. Одна з частин стала Еххон і тепер є найбільшою нафтовою компанією США. Однак це не означає, що вона успішно долає комунікативну кризу.

У 1989 р. нафтовий танкер Еххон зазнав аварії біля Аляски, виливши майже одинадцять мільйонів барелів нафти.

Після цього випадку Еххон критикували за повільне реагування, за запізніле взяття на себе відповідальності, за неякісне очищення вод. Головним завданням менеджерів у такій ситуації є повідомлення про аварію громадськості через засоби інформації. Однак тодішній виконавчий директор фірми Лоренс Рол не зробив жодних коментарів протягом тижня після

випадку, а поклався на свій штат у сфері комунікацій. Коли ж він нарешті виступив перед громадськістю, то виглядав непоінформованим і розгубленим, що поглибило негативне сприйняття.

Наприклад, тоді, коли працівники Еххон стверджували, що збитки мінімальні, випуски новин транслювали репортажі з пляжів, покритих нафтою, та скелі з тисячами мертвих птахів і риби. ЗМІ стверджували, що Еххон не є чесним і не відкриває всіх даних у своїх заявах та релізах. Відмінності у обчисленні збитків фірмою і ЗМІ призвели до негативних відгуків громадськості та недовіри.

Зволікання, помилки та суперечності засвідчили, що фірма не цікавилася екологічними питаннями, її не хвилювали проблеми довкілля. Громадськість швидко відреагувала на це. Клієнти погрожували бойкотом і тисячі людей навіть повернули свої кредитні картки. Проте у статті через десять днів після аварії Рол стверджував, що його компанія діяла швидко і компетентно.

Проблеми, пов'язані з кризою комунікацій в Еххон, спричинили і власну внутрішню кризу. Під час ліквідації наслідків екологічного лиха було звільнено понад сімдесят п'ять тисяч робітників. Працівників відправляли на пенсію або пропонували переїхати до Техасу, куди перемістився Еххон. Відповідно, багато працівників були незадоволені або хвилювалися про своє майбутнє. Внаслідок цього вони не мали достатньо мотивів або не прагнули, як раніше, допомогти компанії подолати кризу. Отже, Еххон мав проблеми з іміджем як усередині, так і поза компанією, а також проблеми комунікацій різного типу.

Запитання:

1. Чому Еххон не опанував ситуацію, пов'язану з комунікативним процесом, під час екологічного лиха?
2. Які комунікативні бар'єри виникли у цій аварійній ситуації?
3. Які невідповідні повідомлення давав Еххон? Як компанія може попередити будь-які комунікативні проблеми під час такої аварії у майбутньому?

Кейс № 3. Шведська компанія "ІКЕА" – один з найбільших світових виробників меблів, вона була створена у 40-і роки ХХ ст. До кінця ХХ ст. компанія відкрила 138 магазинів у 28 країнах (у 1974 р. – один магазин за кордоном) з обсягом продажів близько 6 млрд. дол. (у 1974 р. – 210 млн. дол.). У 1997 році тільки 11 % усієї суми продажів було отримано у Швеції, 29,6 % надійшло з Німеччини, 14,4 % – з країн Північної Америки і 42,5 % – з інших західноєвропейських країн. Нині компанія розширює свою діяльність в Азії, відкривши мережу магазинів у Китаї.

Найчастіше компанія продає свої меблі (колекція нараховує понад 100 тис. видів товарів) у вигляді комплектів, що збираються самими покупцями. Фірма одержує величезну економію на масштабах завдяки розмірам кожного магазину і тривалим виробничим циклам, що можливо у зв'язку з продажем однакового продукту в усьому світі. Крім того, така стратегія дозволяє шведській компанії, не відстаючи по якості від своїх конкурентів, утримувати ціни на 30 % нижчими, ніж у них.

З 1985 по 1996 рр. компанія заснувала в Північній Америці 26 магазинів, однак, на відміну від країн Європи, вони не дали негайного прибутку. Частково проблема пояснювалася несприятливим коливанням обмінного курсу (з 1985 по 1990 рік курс шведської крони щодо американського долара збільшився на 35 %), що обумовило зростання цін на шведські меблі і, відповідно, зниження попиту.

Однак ця проблема не була єдиною й основною. Головна проблема полягала у розбіжності смаків європейських та американських споживачів і асортименті пропонованих товарів. Наприклад, ліжка були дуже вузькими і вимірялися в сантиметрах (а не в дюймах, як у США), "ІКЕА" не торгувала комплектами спальних меблів (на які в США існує великий попит), кухонні буфети фірми були замалими для великих (американських) кухонних речей, а шухляди спальних комодів маленькими і вузькими.

Виправивши усі виявлені помилки, “ІКЕА” спромоглася на 1990–1994 рр. потроїти обсяги продажів своїх товарів у цьому регіоні, а за 1994–1997 рр. збільшити ще до 900 млн. дол.

Запитання:

1. Яку модель розвитку міжнародного менеджменту використовувала компанія “ІКЕА” при виході на ринок Північної Америки?
2. Чому, на Вашу думку, така модель не спрацювала в Північній Америці?
3. Прокоментуйте зміни в моделюванні розвитку міжнародного менеджменту шведською компанією.

1.4. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів є однією з форм оволодіння матеріалом з навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини». Виконання самостійної роботи дозволяє студентам розвивати самостійне мислення, поглиблювати засвоєні теоретичні знання, опанувати практичні навички у сфері міжнародних економічних відносин.

Самостійна робота з навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини» передбачає виконання індивідуальних завдань (ІДЗ), приклади яких наведені нижче (усі варіанти завдань розміщені в Google класі).

Студенти виконують індивідуальні завдання згідно з призначеним варіантом самостійно з одержанням необхідних консультацій від науково-педагогічного працівника протягом семестру. Форма контролю – перевірка письмових робіт.

ІДЗ № 1

Еволюція поглядів на міжнародний поділ праці

Частина I. Керуючись основними положеннями теорії абсолютних переваг та згідно з наведеними у таблиці 5 даними визначте:

- 1) на виробництві якого товару слід спеціалізуватися кожній з країн;
- 2) обсяги виробництва кожного з товарів у кожній з двох країн та сукупні обсяги виробництва до і після спеціалізації країн;
- 3) виграш світу в цілому внаслідок спеціалізації країн на виробництві певних товарів згідно з теорією абсолютних переваг.

Таблиця 5

Вихідні дані для розв’язування задачі

Країни		Товари		Обсяг доступної праці, год.		Загальні затрати праці на товар 1, год.		Загальні затрати праці на товар 2, год.		Затрати праці на одиницю товару 1, год.		Затрати праці на одиницю товару 2, год.	
1	2	1	2	у країні 1	у країні 2	у країні 1	1	2	1	2	у країні 1	у країні 2	у країні 1
Єгипет	Фінляндія	Верблюди	Олені	200	200	100	Єгипет	Фінляндія	Верблюди	Олені	200	200	100

Частина II. Керуючись основними положеннями теорії порівняльних переваг та згідно з наведеними у таблиці 6 даними обчисліть результат спеціалізації для кожної з країн.

Таблиця 6

Вихідні дані для розв’язування задачі

Країни	Товари	Обсяг доступної праці	Загальні затрати праці на товар 1	Загальні затрати праці на товар 2	Затрати праці на одиницю товару 1	Затрати праці на одиницю товару 2	Коефіцієнт міжнародного обміну: товар 1/товар 2	Обсяг продажу товару 1 при обміні

1	2	1	2	у країні 1	у країні 2	у країні 1	у країні 2	у країні 1	у країні 2	у країні 1	у країні 2	у країні 1	у країні 2		
Японія	Франція	Теле-візори	Вино	180	144	150	96	30	48	5	24	5	12	1,5	6

ІДЗ № 2

Обґрунтування ефективності митної політики держави

Розрахуйте відповідно до наведених у таблиці 7 даних такі показники:

- 1) обсяг імпорту до введення тарифу;
 - 2) обсяг імпорту після введення тарифу;
 - 3) ціну товару після введення тарифу;
 - 4) розмір мита на одиницю товару;
 - 5) ефект доходів (виграш державного бюджету від введення тарифу);
 - 6) ефект переділу (виграш внутрішніх виробників від введення тарифу);
 - 7) ефект захисту (втрати країни через виробництво товару, штучно захищеного тарифом);
 - 8) ефект споживання (втрати споживачів через скорочення споживання);
 - 9) чистий приріст споживання в результаті скасування тарифу;
 - 10) скорочення загального споживчого надлишку внаслідок введення тарифу.
- Наведіть графічний розв'язок задачі.

Таблиця 7

Вихідні дані для розв'язування задачі:

Товар	Одиниця виміру	Обсяг виробництва, млн. од.		Обсяг споживання, млн. од.		Світова ціна, дол. США /од.	Імпортне мито, %
		до тарифу	після тарифу	до тарифу	після тарифу		
Крохмаль	тонна	165	192	235	216	196	12

ІДЗ № 3

Міжнародні правила тлумачення торгових термінів ІНКОТЕРМС

Частина I. Обґрунтуйте розподіл витрат на доставку товару в договорі, укладеному на основі терміну EXW («Інкотермс-2020»).

Частина II. Обчисліть вартість договору залежно від базисної умови поставки товару. Вихідні дані наведені у таблицях 8, 9.

Таблиця 8

Вихідні дані для розв'язування задачі

Сторона договору	Країни, де зареєстровані сторони договору		Товар	Кількість	Ціна у вітчизняній валюті (ВВ)	Курс валюти	Базисні умови поставки товару
	Експортер	Імпортер					
Експортер	Україна	Росія	Кондитерські вироби	5 млн. шт.	10 грн. /шт.	1 \$ = 7 ВВ	EXW

Таблиця 9

Дані щодо розподілу витрат на транспортування товарів та інші витрати, які несуть сторони в процесі доставки товару від експортера до імпортера (тис. дол. США)

Пакування на складі продавця	Навантаження на транспорт	Доставка до основного транспорту	Експортні формальності	Страховання основного перевезення	Навантаження на основний транспорт	Оплата основного транспорту	Розвантаження з основного транспорту	Імпортні формальності	Доставка від основного транспорту	Розвантаження на складі покупця
10	6	2	43	*	23	160	2	39	4	1

* – вартість страхування у разі потреби визначається за формулою:

$$C = \frac{V \cdot 1,5}{100} \cdot 1,1, \text{ де } V - \text{ ціна товару на складі продавця з урахуванням вартості пакування.}$$

ІДЗ № 4

Міжнародна передача технологій

Передбачається придбання ліцензії на технологію та частини обладнання для організації виробництва в Україні двигунів двох типів (А та Б). Організаційний період до моменту випуску першої партії продукції становить 4 роки. Оплата ліцензії здійснюватиметься на умовах роялті від обсягу реалізації за оптовою ціною. Період дії ліцензійної угоди 10 років. Додаткові вихідні дані наведені у таблицях 10, 11.

Таблиця 10

Вихідні дані для розрахунків

№ з/п	Показники	Тип А	Тип Б
1	Виробництво для внутрішнього ринку, N, тис. шт. / рік	40	50
2	Ціна одиниці, Ц, грн / шт.	100	120
3	Собівартість виготовлення одиниці, С, грн / шт.	80	100
4	Виробництво на експорт, N _{exp} , тис. шт. / рік	20	30
5	Зовнішньоторгова ціна, V _{exp} , ІВ* / шт.	60	80
6	Коефіцієнт валютної ефективності імпорту, K _{imp} , грн / ІВ	1,4	1,4
7	Собівартість виготовлення одиниці на експорт, С _{exp} , грн / шт.	70	85

*ІВ – іноземна валюта

Таблиця 11

Науково-технічні витрати (пп. 1-3) і витрати на будівництво та обладнання (пп. 4-9)

№ з/п	Показники	Роки			
		1	2	3	4
1	Валютні витрати на придбання ліцензії та супутні витрати, V _{ліц.} , тис. од. ІВ	200	200	800	100
2	Витрати на адаптацію та доведення технології, Z _{нддкр} , тис. грн	100	200	400	200
3	Коефіцієнт валютної ефективності експорту, K _{exp} , ІВ / грн	0,5	0,5	0,5	0,5
4	Наявні основні фонди, які передані новому виробництву, тис. грн	-	-	-	1000
5	Нове будівництво, тис. грн	-	-	2000	3000
6	Вітчизняне обладнання, яке задіяне для виробництва, тис. грн	-	-	600	700
7	Разом власні капітальні вкладення, тис. грн	-	-	2600	4700
8	Витрати іноземної валюти для придбання обладнання, V _{обл.} , тис. од. ІВ	-	-	800	1000
9	Коефіцієнт валютної ефективності експорту, K _{exp} , ІВ / грн	-	-	0,5	0,5

Для розрахунку прийнято граничне значення рентабельності $E = 0,15$. Коефіцієнт, який враховує чинник часу за 10 років, $K = 6,145$. За чинником часу зведення виконати на початок виробництва.

Визначити: 1) рентабельність; 2) річний економічний ефект придбання ліцензії; 3) ціну продавця ліцензії; 4) верхню межу ціни ліцензії.

ІДЗ № 5

Міжнародні корпорації у світовому господарстві

Дві фармацевтичні корпорації, британська GlaxoSmithKlin і американська Bristol-Mayers Squibb, ведуть переговори про злиття, вартість якого з урахуванням капіталізації обох компаній може скласти 190 млрд. дол. Ініціатива надійшла від GlaxoSmithKlin, яка удвічі більша за свого можливого партнера по злиттю. Якщо фірми домовляться об'єднати свій бізнес, нова корпорація стане лідером світового ринку за обсягом продажів (47 млрд. дол. США).

Намічені великі злиття на фармацевтичному ринку – ознака “кризи патентів”. Процвітання провідних світових фармацевтичних корпорацій зобов'язане володінню патентами на ексклюзивне виробництво декількох популярних медичних препаратів, за аналогією з голлівудськими фільмами, що дістали назву “блокбастери”. Однак в останні роки створювати нові оригінальні “блокбастери” ставало все складніше, а зростаюча конкуренція вже не дозволяла фармацевтам одержувати надприбутки. При цьому до кінця року закінчуються терміни одразу 129 патентів на ексклюзивне виробництво препаратів з річним обсягом продажів 43 млрд. дол. Це означає, що дрібніші конкуренти негайно розпочнуть виробництво більше сотні “блокбастерів” і зіб'ють ціни на ці препарати в кілька разів.

Для пристосування до ситуації на ринку фармацевти йдуть на об'єднання своїх дослідницьких і маркетингових можливостей, що сприяє скороченню витрат. Однак аналітики пророкують, що епоха “блокбастерів” підходить до кінця і в найближчому майбутньому прибутки на ринку медичних препаратів різко скоротяться.

Завдання до ситуації:

1. Охарактеризуйте причини укладання великих угод про злиття на фармацевтичному ринку.
2. Визначте цілі фармацевтичних компаній, які здійснюють злиття.

1.5. Індивідуальні завдання

3 навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини» можливе виконання наукових та науково-дослідних робіт за такою орієнтовною тематикою:

1. Переваги і недоліки політики протекціонізму в сучасних умовах МЄВ.
2. Формування й розвиток міжнародних логістичних систем.
3. Шляхи підвищення ефективності міжнародної виробничо-збутової кооперації.
4. Сучасні тенденції розвитку міжнародних коопераційних зв'язків.
5. Результати і перспективи подальшого розвитку міжнародних транспортних коридорів.
6. Проблеми й перспективи участі України у міжнародному трансфері технологій.
7. Еволюція форм спільного підприємництва в Україні та світі.
8. Періодизація розвитку міжнародного бізнесу.
9. Еволюція зовнішнього середовища функціонування міжнародних корпорацій.
10. Роль міжнародних стратегічних альянсів у системі МЄВ.
11. Еволюція організаційних форм і координаційних інструментів ТНК.
12. Маркетингові стратегії міжнародних корпорацій.
13. Технологічна політика міжнародних корпорацій.
14. Фінансовий менеджмент міжнародних корпорацій.
15. Інвестиційні операції міжнародних корпорацій.
16. Ризики у міжнародних економічних відносинах.
17. Напрями удосконалення регулювання МЄВ.

18. Перспективи інтеграції України до Європейського Союзу.
19. Удосконалення державної політики транскордонного співробітництва.
20. Результати функціонування і перспективи подальшого розвитку спеціальних (вільних) економічних зон.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі екзамену.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Поняття і складові системи міжнародних економічних відносин.
2. Механізм регулювання міжнародних економічних відносин.
3. Об'єкти і суб'єкти міжнародних економічних відносин.
4. Правова основа міжнародних економічних відносин.
5. Міжнародне економічне середовище та його чинники.
6. Міжнародний поділ праці та його особливості на сучасному етапі.
7. Види та характерні особливості сучасних міжнародних економічних відносин.
8. Особливості становлення і характерні риси світового ринку.
9. Міжнародний рух товарів як ознака світового ринку.
10. Міжнародна виробнича інфраструктура та її підсистеми.
11. Особливості конкурентної боротьби на світовому ринку.
12. Основні тенденції та етапи розвитку світового господарства.
13. Роль та значення окремих країн і регіонів у світовій економіці.
14. Міжнародні торговельні зв'язки стародавнього світу.
15. Міжнародні економічні відносини епохи феодалізму.
16. Колоніальний період розвитку МЄВ.
17. Новий (неоколоніальний) період розвитку світогосподарських зв'язків.
18. Міжнародні економічні відносини на сучасному етапі розвитку людства.
19. Зміст, види і показники світової торгівлі.
20. Особливості міжнародної торгівлі послугами.
21. Міжнародні товарні ринки та організація їх діяльності.
22. Ціноутворення у світовій торгівлі.
23. Транспортне забезпечення міжнародної торгівлі.
24. Регулювання міжнародної торгівлі.
25. Національний механізм регулювання зовнішньоторгових відносин.
26. Основні теорії міжнародної торгівлі.
27. Суть міжнародного руху капіталу та його форми.
28. Прямі іноземні інвестиції та їх роль у структурі іноземного інвестування.
29. Причини й наслідки міжнародної трудової міграції.
30. Поняття й основні форми міжнародної передачі технологій.
31. Міжнародні організації та їх роль у регулюванні руху чинників виробництва.
32. Регулювання міжнародного інвестування.
33. Регулювання міжнародної міграції робочої сили.
34. Конвенції і рекомендації МОП, що врегульовують питання трудової міграції.
35. Регулювання міжнародної передачі технологій.
36. Європейська патентна організація: порядок роботи та регулювання міжнародного технологічного обміну.
37. Міжнародні валютні відносини. Поняття валюти і валютного ринку.
38. Валютний курс та режими його регулювання.
39. Платіжний баланс країни.
40. Світова валютна система: поняття, основні елементи, етапи становлення.
41. Валютна політика держави: поняття, різновиди, інструменти.
42. Міжнародні валютно-кредитні інститути та їх місце на валютно-фінансовому ринку.

43. Світовий фінансовий ринок: суть, структура та особливості.
44. Світова фінансова система та її учасники.
45. Світові фінансові центри та офшорні зони.
46. Міжнародні розрахунки та їх форми.
47. Міжнародні фінансові організації.
48. Міжнародний кредит як економічна категорія.
49. Форми міжнародного кредитування.
50. Валютно-фінансові і платіжні умови міжнародного кредиту.
51. Сутність міжнародного кредитного ринку.
52. Ринок єврокредитів.
53. Фондовий ринок та ринок цінних паперів.
54. Проблема зовнішньої заборгованості та її чинники. Інструменти управління зовнішнім боргом країн.
55. Суб'єкти міжнародного бізнесу. Еволюція міжнародних корпорацій.
56. Порівняння багатонаціональних і транснаціональних компаній. Логіка утворення глобальної корпорації.
57. Моделі управління міжнародними корпораціями.
58. Теорії ТНК.
59. Ідеально-типові організаційні моделі транснаціональних компаній. Ознаки інтегрованих мереж ТНК.
60. Угоди злиття /поглинання: причини укладання, різновиди, наслідки.
61. Стратегічне планування у міжнародних корпораціях.
62. Особливості створення та функціонування міжнародних стратегічних альянсів.
63. Наддержавне регулювання ТНК.
64. Взаємодія ТНК і національних економік.
65. Соціально-економічні наслідки діяльності ТНК.
66. Суть і цілі формування спеціальних економічних територій (СЕТ).
67. Типи СЕТ.
68. Валютно-фінансовий механізм СЕТ.
69. Світова практика розв'язання соціально-економічних проблем за допомогою СЕТ та її застосування в Україні.
70. Специфіка режиму прикордонної торгівлі і транскордонного співробітництва.
71. Сутність та етапи інтернаціоналізації господарського життя.
72. Форми, рівні, типи та етапи розвитку міжнародної економічної інтеграції.
73. Розвиток регіональної економічної інтеграції.
74. Єврорегіони у системі міжнародного співробітництва.
75. Міжнародні економічні відносини в умовах глобалізації світової економіки.

1.6.2. Приклад екзаменаційного білета

1. Поняття і складові системи міжнародних економічних відносин.
2. Національний механізм регулювання зовнішньоторгових відносин.
3. Валютно-фінансові і платіжні умови міжнародного кредиту.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

З навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини» передбачено проведення 12 лекційних занять за денною формою навчання. Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій											
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	Денна	12	0,8	1,7	2,5	3,3	4,2	5,0	5,8	6,7	7,5	8,3	9,2	10

2.3. З навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини» передбачено проведення 10 семінарських занять за денною формою навчання.

За результатами семінарського (практичного) заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п. 4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

2.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу студентів та виконання індивідуальних завдань, наведено в таблиці:

№ з/п		Номер теми												Усього
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	-	4	-	4	-	4	-	4	-	4	-	-	20
	Усього													20

2.5. За семестровий контроль, що проводиться у формі екзамену з навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини», студент денної форми навчання може максимально одержати 30 балів. Шкала визначення кількості балів та критерії оцінювання знань студентів за результатами семестрового контролю, подана у таблиці 4.8 Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

Перерозподіл балів, в межах максимально можливого одержання їх кількості за надані студентами відповіді, наведений в таблиці.

№ з/п	Алгоритм нарахування балів	Номер питань (завдання) екзаменаційного білета			Разом балів
		1	2	3	
1.	Максимальна кількість балів відповідь на кожне питання екзаменаційного білета	10	10	10	30

3. Рекомендовані джерела

3.1. Основні джерела

1. Амеліна І.В., Попова Т.Л., Владимиров С.В. Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2013. 256 с.
2. Голіков А.П., Довгаль О.А. Міжнародні економічні відносини: підручник. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014. 602 с.
3. Дергачова В.В., Згуровський О.М., Манаєнко І.М. Міжнародні економічні відносини: практикум. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 80 с.
4. Козак Ю.Г., Спорек Т., Заєць М.А. Міжнародні економічні відносини: запитання та відповіді: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 332 с.
5. Міжнародні економічні відносини: підручник / А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, Л.П. Кудирко та ін. ; за заг. ред. А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 612 с.
6. Патица Н.І., Мартинюк О.В., Кучеренко Д.Г. Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2013. 560 с.
7. Шталь Т.В., Козуб В.О., Артеменко В.С. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини: навчальний посібник. Харків: «Видавництво «Форт», 2015. 364 с.

3.2. Допоміжні джерела

1. Бестужева С.В. Міжнародна економічна діяльність України: навчальний посібник. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 268 с.
2. Герасимчук В.Г., Войтко С.В. Міжнародна економіка: навчальний посібник. Київ: Знання, 2009. 302 с.
3. Горбач Л.М., Плотников О.В. Міжнародні економічні відносини: підручник. Київ: Кондор, 2005. 266 с.
4. Дідківський М.І. Міжнародний трансфер технологій: навчальний посібник. Київ: Знання, 2011. 366 с.
5. Карасьова Н.А. Глобалізація світового господарства та її сучасні характеристики. *Інноваційна економіка*. 2015. № 1. С. 28–32.

6. Ковальчук К.Ф., Козенков Д.Є., Момот Ю.Г. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 150 с.
7. Крилова Н.В. Міжнародна торгівля: навчальний посібник. Київ: Знання, 2008. 365 с.
8. Кукарцев О. Дослідження і теоретизування глобалізації: до історії питання. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2014. Вип. 26. С. 27–31.
9. Лук'яненко Д.Г., Поручник А.М., Столярчук Я.М. Міжнародна економіка: підручник. Київ: КНЕУ, 2014. 762 с.
10. Міжнародна економіка: навчальний посібник / Л.С. Шевченко, О.А. Гриценко, Т.М. Камінська та ін. ; за заг. ред. С.М. Макухи. Харків: Право, 2012. 192 с.
11. Міжнародна економіка: підручник / За ред. А.О. Задой, В.М. Тарасевича. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 416 с.
12. Міжнародна економічна діяльність України: підручник / За заг. ред. Ю.В. Макогона. Київ: Освіта України, 2009. 564 с.
13. Міжнародна економічна діяльність України: навчальний посібник / За ред. І.В. Багрової. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 384 с.
14. Міжнародна інвестиційна діяльність: підручник / За ред. д. е. н., проф. Д.Г. Лук'яненка. Київ: КНЕУ, 2003. 387 с.
15. Новицький В.Є. Міжнародна економічна діяльність України: підручник. Київ: КНЕУ, 2003. 948 с.
16. Основи міжнародної торгівлі: навчальний посібник / За ред. Ю.Г. Козака, Н.С. Логвінової, К.І. Ржепішевського. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 656 с.
17. Передрій О.С. Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник. Київ: Знання, 2008. 264 с.
18. Сучасні тенденції міжнародних економічних відносин. Економічна інтеграція України у світове господарство: кол. монографія / І.М. Посохов, П.Г. Перерва, О.Д. Матросов та ін.. Харків: НТУ «ХПІ», 2016. 450 с.
19. Ушакова Н.Г., Савицька Н.Л. Міжнародне ціноутворення: навчальний посібник. Київ: Професіонал, 2004. 218 с.
20. Шкодін І.В. Сучасні тенденції самоорганізації світової економічної системи. *Економіка України*. 2012. № 9. С. 70–77.

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України. Офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.kmu.gov.ua>.
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Международная организация по стандартизации (International Organization for Standardization, ISO) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.iso-eu.com.ua>.
5. Інкотермс. Офіційні правила тлумачення торговельних термінів Міжнародної торгової палати [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/988_007.
6. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/>.
7. Офіційний сайт Банку міжнародних розрахунків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bis.org/>.
8. Офіційний сайт Світового банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org/>.
9. Офіційний сайт Міжнародної фінансової корпорації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ifc.org/>.

10. Офіційний сайт Світової асоціації фондових бірж [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.world-exchanges.org/>.

11. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

12. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.